

Andrzej Chodyński

prof. dr hab., Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego
<https://orcid.org/0000-0003-4962-5143>

Zarządzanie bezpieczeństwem lokalnym – uwarunkowania egzogeniczne i endogeniczne. Wprowadzenie

Problemy bezpieczeństwa można rozpatrywać w kontekście rozwoju lokalnego i regionalnego, obejmującego sfery: gospodarczą, przestrzenną, kulturową, społeczną, ekologiczną i bezpieczeństwa. Na bezpieczeństwo lokalne wpływ mają uwarunkowania: geograficzne, ekonomiczne, społeczne, kulturowe oraz polityczne. Podkreśla się, że na efektywność działań w zakresie bezpieczeństwa publicznego wpływa współpraca samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi i sektorem prywatnym, uwzględniająca obszar obywatelski¹. Istotną rolę odgrywają współpraca, współdziałanie i koordynacja działań na poziomie lokalnym. Wskazuje się na bliskoznaczność pojęć „koordynacja” i „współdziałanie”, które dotyczą harmonizacji (uzgadniania) działań. W przypadku koordynacji występuje nadrzędność lub uprawnienia władcze organu koordynującego wobec podmiotów, których działania podlegają koordynowaniu. Z kolei współdziałanie wiąże się z równorzędnością partnerów (podmiotów). Równocześnie nauki o zarządzaniu przyjmują, że koordynacja stanowi uporządkowane współdziałanie prowadzące do harmonizacji działań dla realizacji określonych celów. Oznacza to synchronizację działań cząstkowych w czasie i przestrzeni. Można w tym kontekście odnieść się do prakseologicznego znaczenia pojęcia koordynacji jako procesu harmonizowania działalności wielu podmiotów, z tym, że proces ten jest realizowany na płaszczyźnie przedmiotowej, czasowej i przestrzennej przez jeden

¹ A. Potoczek, *Bezpieczeństwo jako obszar zarządzania jednostką terytorialną*, Jagiellońskie Wydawnictwo Naukowe, Toruń 2018, s. 118, 178, 260.

podmiot². Katarzyna Sienkiewicz-Małyjurek wyraża pogląd, że współpraca (jako proces ciągły, systematyczny i dynamiczny z występującymi fazami) stanowi pozytywny rodzaj współdziałania między organizacjami i że jest ona nawet silniejsza od koordynacji. Autorka wskazała grupy współpracujących podmiotów w zarządzaniu publicznym, mianowicie: samorząd terytorialny, jednostki interwencyjno-ratownicze, przedsiębiorstwa, a także społeczności lokalne, media i organizacje pozarządowe. Wymienione zostały także jednostki badawczo-rozwojowe³.

Analizowane są zadania na rzecz zapewniania bezpieczeństwa na poziomie lokalnym, także te dotyczące administracji reglamentacyjno-porządkowej; głównie chodzi o zapewnianie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz o ochronę przeciwpożarową. Wśród innych zadań wymienia się: zagadnienia ochrony zdrowia, problemy transportu drogowego i dróg publicznych, zagadnienia architektoniczno-budowlane, ochronę środowiska i ochronę przeciwpowodziową oraz zadania dotyczące obronności⁴.

W zarządzaniu bezpieczeństwem na poziomie lokalnym wykorzystywane mogą być dobre praktyki w publicznym zarządzaniu kryzysowym. Zostały one zdefiniowane i zaliczono do nich zarówno metody i techniki (jako sposoby postępowania służące rozwiązywaniu problemów), dokumenty i procedury, jak i zasady oraz zestawy konkretnych działań. Wskazano grupy praktyk do wykorzystania w zarządzaniu kryzysowym⁵. W nawiązaniu do treści niniejszego numeru autor *Wprowadzenia* chce zwrócić uwagę na znaczenie uczenia się i zarządzania wiedzą w odniesieniu do tworzenia praktyk zarządzania kryzysowego.

Bezpieczeństwo na poziomie lokalnym jest uwarunkowane zarówno czynnikami wewnętrznymi, jak i zewnętrznymi. Rodzaje wpływu egzogenicznego oraz endogenicznego wskazano na rysunku 1.

W szczególności warto zwrócić uwagę na wpływ koncepcji i regulacji realizowanych na poziomie państwa w odpowiedzi na zachowania i problemy podmiotów na poziomie lokalnym. Ich skutkiem są nie tylko określone akty prawne, ale także następujące zjawisko nowego spojrzenia na zagadnienia bezpieczeństwa w ujęciu podmiotowym. Przykładowo: z jednej strony wydzielano pojęcia bezpieczeństwa energetycznego i ekologicznego, z drugiej traktowano bezpieczeństwo ekologiczne jako element bezpieczeństwa energetycznego⁶.

² M. Mączyński, *Koordinacja i współdziałanie w administracji (ze szczególnym uwzględnieniem szerebla powiatowego)*, [w:] *Koordinacja działań lokalnych na rzecz bezpieczeństwa*, red. J. Czapka, Wydawnictwo JAK, Kraków 2014, s. 29–55.

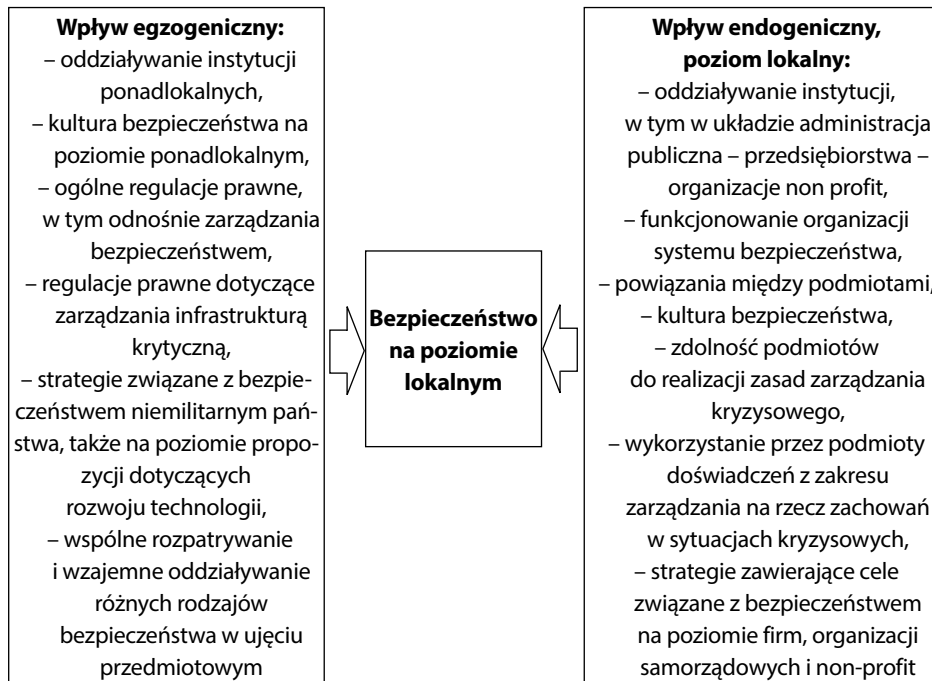
³ K. Sienkiewicz-Małyjurek, *Model współpracy międzyorganizacyjnej. Studium teoretyczne na przykładzie zarządzania bezpieczeństwem publicznym*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Organizacja i Zarządzanie” 2015, z. 78, s. 407–419.

⁴ P. Mączyński, *Wprowadzenie systemowe: rozwiązanie prawne z punktu widzenia koordynacji*, [w:] *Koordinacja działań lokalnych...*, op. cit., s. 70–86.

⁵ A. Kosieradzka, J. Smagowicz, M. Wiśniewski, *Koncepcja repozytorium dobrych praktyk wykorzystywanych w publicznym zarządzaniu kryzysowym*, „Przegląd Organizacji” 2019, nr 7, s. 46–56.

⁶ R. Rosicki, A. Gielnik, *Bezpieczeństwo energetyczne i ekologiczne na przykładzie węgla brunatnego w Polsce*, 2014, [w:] *Bezpieczeństwo energetyczne. Rynki surowców i energii – teraźniejszość i przyszłość*, t. II: *Geopolityka, Polska, Świat*, Fundacja na Rzecz Czystej Energii – „ESUS” Agencja Reklamowo-Wydawnicza, Poznań 2014, s. 467–497, https://www.researchgate.net/profile/Remigiusz-Rosicki/publication/280561878_Bezpieczenstwo_energetyczne_i_ekologiczne_

Rysunek 1. Wpływ egzo- i endogeniczny na bezpieczeństwo na poziomie lokalnym

Źródło: opracowanie własne.

Szczególna rola powiązań bezpieczeństwa energetycznego i ekologicznego prowadzi do rozpatrywania pojęcia bezpieczeństwa energetyczno-ekologicznego. Ważnym czynnikiem łączącym te dwa rodzaje bezpieczeństwa jest postęp technologiczny. Przykładem mogą być prace zmierzające do wykorzystania wodoru w gospodarce⁷. Dyskutowane są w szczególności zamierzenia dotyczące wykorzystania tzw. zielonego wodoru, produkowanego przy użyciu odnawialnych źródeł energii⁸. W dyskusjach dotyczących poziomu krajowego zwraca się

na_przykladzie_wegla_brunatnego_w_Polsce/links/55b9c41808ae092e965b43a6/Bezpieczenstwo-energetyczne-i-ekologiczne-na-przykladzie-wegla-brunatnego-w-Polsce.pdf [dostęp: 30.07.2021].

⁷ Projekt „Polskiej strategii wodorowej do roku 2030 z perspektywą do 2040 roku” został przekazany przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska do konsultacji publicznych w styczniu 2021 r. Dotyczy on wykorzystania wodoru w energetyce, transporcie i przemyśle, odnosi się m.in. do jego produkcji i dystrybucji; Ministerstwo Klimatu i Środowiska, Rozpoczęły się konsultacje publiczne projektu „Polskiej Strategii Wodorowej”, gov.pl, 14.01.2021, <https://www.gov.pl/web/klimat/rozpoczely-sie-konsultacje-publiczne-projektu-polskiej-strategii-wodorowej> [dostęp: 30.07.2021]. Projekt ten należy rozpatrywać w kontekście przyjętej polityki energetycznej państwa do roku 2040. Patrz: Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2040 r., M.P. z 2021 r., poz. 264.

⁸ T. Adamczewski, *Zielona strategia wodorowa nadal zbyt szara*, Forum Energii, 15.02.2021, <https://www.forum-energii.eu/pl/blog/strategia-wodorowa> [dostęp: 25.07.2021]. W literatu-

uwagę na synergię występującą w obszarze bezpieczeństwa energetycznego i środowiska⁹. Można ją rozpatrywać także na poziomie lokalnym, również w ramach dużych firm energetycznych (grup kapitałowych) czy różnego typu powiązań między samodzielnymi podmiotami (np. w ramach klastrów ekologiczno-energetycznych). Szczególną rolę w kształtowaniu zachowań synergicznych może odgrywać państwo, także poprzez odpowiednie oddziaływanie na zachowania innowacyjne i wspieranie rozwoju technologii, w tym z wykorzystaniem jednostek badawczo-rozwojowych¹⁰.

Tematyka podjęta w niniejszym numerze kwartalnika „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka” odnosi się do zarządzania bezpieczeństwem lokalnym, uwzględniając bezpieczeństwo organizacji, także komercyjnych, oraz spółek komunalnych. Sporo uwagi poświęcono bezpieczeństwu ekologicznemu. Tematyka ta znajduje odzwierciedlenie w tekście dotyczącym roli klastrów ekologicznych w kontekście bezpieczeństwa energetycznego, a także w opracowaniu odnoszącym się do awarii oczyszczalni ścieków „Czajka” oraz w artykule dotyczącym bezpieczeństwa ekologicznego miasta.

Warto zwrócić uwagę, że realizacja systemu zarządzania bezpieczeństwem w przedsiębiorstwie wymaga odniesienia do celów i strategii, polityki, komunikacji, a także zarządzania ryzykiem. Uwzględnić powinna ona zarządzanie wiedzą, wykorzystanie kultury bezpieczeństwa i zarządzanie kompetencjami¹¹. W numerze zaprezentowano: podejście do rozwiązywania problemów bezpieczeństwa lokalnego, gotowość organizacji do rozwiązywania problemów związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa (w szczególności w ujęciu zarządczym) oraz wybrane aspekty problematyki zarządzania kryzysowego, w tym z wykorzystaniem koncepcji uczenia się organizacji oraz zastosowania narzędzi stosowanych w zarządzaniu jakością. Podniesiono temat wpływu społeczno-gospodarczego podmiotów, które doświadczyły sytuacji kryzysowej.

W dziale „Z kart historii” odniesiono się do roli studiowania literatury poświęconej historii i teorii sztuki wojennej w przygotowaniu oficerów.

---

rze przedmiotu rozpatrywany jest postęp technologiczny na rzecz energetyki wodorowej, odnoszący się do wytwarzania wodoru poprzez konwersję paliw węglowodorowych, zgazowanie węgla, otrzymywanie wodoru z biomasy, elektrolizę wody czy termiczny rozkład wody. Podkreśla się znaczenie konwersji wodoru na energię elektryczną w ogniwach paliwowych, P. Tomczyk, *Szanse i bariery rozwoju energetyki wodorowej*, „Polityka Energetyczna” 2009, t. 12, z. 2/2, s. 593–607, https://se.min-pan.krakow.pl/pelne_teksty23/k23z_pe/k23_tomczyk_z.pdf [dostęp: 25.07.2021].

⁹ *Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko: perspektywa do 2020 r.*, Ministerstwo Gospodarki–Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2014, s. 4, http://kigeit.org.pl/FTP/PRCIP/Literatura/008_3_Strategia_Bezpieczenstwo_Energetyczne_i_Srodowisko_2020.pdf [dostęp: 31.07.2021].

¹⁰ A. Chodyński, *State support for innovation actions in public security management*, „Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka” 2020, nr 4, s. 55–73, DOI: 10.48269/2451-0718-btip-2020-4-003.

¹¹ S. Trzcieliński, H. Vanharanta, K. Czainska-Poznańska, P. Królas, *Zarządzanie kompetencjami jako podstawowy element systemu zarządzania bezpieczeństwem*, [w:] *Zarządzanie bezpieczeństwem w Unii Europejskiej wobec globalnych zagrożeń*, red. M. Lisiecki, M. Raczkowska-Lipińska, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi, Józefów 2008, s. 17.

W dziale „Sprawozdania” zaprezentowano inicjatywę Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego zorganizowania dwóch paneli dyskusyjnych: *Strategie ekologiczne przedsiębiorstw* oraz *Zarządzanie bezpieczeństwem*, związanych częściowo lub w całości z problematyką bezpieczeństwa, w ramach konferencji pt. „Zarządzanie w układzie przedsiębiorstwo-biznes-region. Dylematy i wyzwania”. Przedstawione zostało także sprawozdanie z kolejnego, IV Multidyscyplinarnego Autorskiego Seminarium Naukowego *Modus Securitas* „Determinanty skuteczności zarządzania bezpieczeństwem państwa i biznesu – koncepcje, modele, podejścia, praktyka, wizje, wyniki badań”.

W numerze znalazły się również recenzję dwóch pozycji książkowych.

